

ВИРОБНИЧА ПІДГОТОВКА МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЇ ПОЛІТЕХНІЗМУ

Для того, щоб визначити, як саме повинна відбуватися підготовка молоді в контексті реалізації ідеї політехнізму, потрібно розібратися у визначенні виробничого процесу і як він відбувається загалом.

Виробничий процес як сукупність певних операцій і засобів їхнього здійснення залежить від особливостей продукції та обсягів її виготовлення. Тому зміна видів чи типорозмірів продукції, її модернізація зумовлюють відповідні зміни у виробничому процесі. Взагалі виробництву нової (модифікованої старої) продукції передують комплекс робіт, який називають підготовкою (технічною підготовкою) виробництва.

Технічна підготовка виробництва містить:

1) проведення прикладних досліджень, пов'язаних із удосконаленням виготовленої продукції, техніки, технології, складом застосовуваних матеріалів, організації виробництва;

2) проектування нової продукції і модернізацію раніше випущеної;

3) розробку технологічного процесу виготовлення продукції;

4) придбання спеціального обладнання, інструментів і напівфабрикатів;

5) матеріально-технічне забезпечення виробництва;

6) підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів;

7) розробку норм і нормативів, технологічної, технічної і організаційної структури апарату управління та інформаційного забезпечення [1, с. 356-363].

Таким чином, виробнича підготовка молоді в системі освіти становить один із вагомих аспектів реалізації ідеї політехнізму.

Саме зараз проблема розвитку політехнізму в Україні досягла своєї критичної точки, але, на жаль, вона майже не досліджується педагогічною наукою. Цей скрутний стан можна спробувати пояснити відповідними процесами, які відбуваються у світі. Насамперед, це такі важливі для людей фактори, як:

1) старіння та зношення обладнання, яке допомагає у дослідженні політехнічних наук;

2) прихильність і наслідування зарубіжних технологій;

3) гуманітаризація змісту професійної освіти; втрата інтересу до проблем політехнічної освіти з боку держави, вчених і викладачів;

4) відсутність нових ідей у галузі політехнічної освіти; скорочення матеріальної бази трудового навчання в загальноосвітніх школах;

5) різке зменшення державного фінансування, насамперед у галузі технічних наук;

6) бажання молоді і більшої частини кваліфікованих фахівців працювати за кордоном [1, с. 357-363].

Сьогодні, на жаль, шкільні навчальні заклади не мають необхідної матеріальної бази для забезпечення політехнічної освіти, а для того, щоб виправдати існуюче становище, здійснюються спроби обґрунтування тези щодо її недоцільності [2, с. 258-260].

Водночас учені В. Борисов, Й. Гушулей, В. Курило, В. Мадзігон, Н. Ничкало, В. Сидоренко, Г. Терещук проводять думку, що посісти достойне місце в Європейському співтоваристві українське суспільство зможе лише за умови оволодіння молоддю необхідним мінімумом політехнічних знань і вмінь. Ідея політехнізму передбачає підготовку молоді до майбутньої трудової діяльності, змістові й організаційні характеристики якої змінюються залежно від суспільно-політичних і соціально-економічних умов життя людей.

У сучасній науці не існує однозначного розуміння поняття "праця". Учені визначають його як складне, багатоаспектне явище, основний спосіб існування й самовиразу людини, розгортання її внутрішніх потенцій, перетворення зовнішньої необхідності у внутрішню потребу; як доцільну діяльність людини, спрямовану на видозміну та при-

стосування предметів природи для задоволення своїх потреб; як процес людської діяльності, обмежений просторово-часовими рамками, спрямований на самореалізацію й отримання певної вигоди; як синтетичну категорію, яка характеризує специфічну, властиву людині форму діяльності, спрямовану на освоєння й перетворення природного середовища, поліпшення соціальних відносин або перетворення нових цінностей [3, с. 234].

Таким чином, праця складає невід'ємну, об'єктивну передумову людського життя, а також виступає універсальною категорією, що охоплює всі аспекти рефлексії суто людської діяльності.

Науковці запевняють, що праця людини – це цілеспрямована діяльність для отримання певного корисного результату в тій чи іншій формі. Вони зауважують, що праця в якості трудової діяльності, а також праця в знаряддях виробництва, на основі використання енергії природи, її надр, а також біологічних процесів, що відбуваються у ній, є джерелом суспільного багатства. Виняток складають лише дари природи, які не потребують перетворення, роль і значення яких у сучасному світі є вкрай несуттєвою [4, с. 345].

Усі соціально-економічні відносини людей виникають у процесі праці, зокрема діяльності з організації виробництва, оцінки витрат і результатів праці, розподілу й обміну продуктів праці. Унаслідок цього вона охоплює чотири важливі сфери відтворення: виробництво, розподіл, обмін, споживання. Тому цілком справедливо, що праця виступає основою й фундаментом системи економічних відносин.

Не можна не враховувати, що певну специфіку трудової діяльності зумовлюють сучасні інтеграційні та глобалізаційні процеси. Вона, на думку фахівців, виявляється у взаємодії таких ознак:

1) запозичення зарубіжного досвіду стосовно організації та управління працею, її оплати;

2) імпортування засобів виробництва, що зумовлює зміни умов праці, рівня її продуктивності;

3) закупівля за кордоном предметів споживання значною мірою впливає на рівень заробітної платні робітників;

4) міграція робочої сили, що відображається на національному ринку праці, структурі зайнятості населення, рівневі оплати різних видів праці;

5) збільшення іноземних інвестицій в економіку країни, які створюють усередині неї додаткові робочі місця, зазвичай, більш оплачувані, ніж на національних підприємствах;

6) посилення міжнародної конкуренції в наукоємних галузях національної економіки, які мають значний потенціал розвитку, але водночас недостатньо зміцнених унаслідок відсутності протекціоністської політики держави (може призвести до істотного скорочення попиту всередині країни на кваліфіковану робочу силу з усіма негативними наслідками) [5, с. 63-64].

Результатами трудової діяльності може бути продукт або послуга матеріально-речового, чи інтелектуально-інформаційного характеру. До складу продукту або послуги інтелектуально-інформаційного характеру слід включити не лише результати праці в галузі науково-технічних розробок, але й витвори літератури, мистецтва, хоча більшість із них утілено в матеріально-речовій формі.

Роль трудової діяльності в суспільному житті визначається природою й сутністю самої праці, а її сутність не можна усвідомити окремо від історичного процесу: праця упродовж історії людства є сферою життєдіяльності людини, що дозволяє виживати в оточуючому світі й виявляти себе як творчу особистість.

Тому праця – це така діяльність, у якій людина виявляє себе, реалізує власні можливості, знаходить сенс життя. Праця є основою цілісного, діалектичного розуміння суспільного життя, генетично первинною формою діяльності, умовою існування людей, природною необхідністю. Праця не залежить від конкретних суспільних форм людського життя, проте характеризує суспільство на всіх етапах культурно-історичного розвитку.

Отже, необхідно удосконалювати політехнічну освіту й виробничу підготовку учнів шляхом посилення трудової спрямованості навчально-виховного процесу, акцентуючи увагу на *змістовому й процесуальному аспектах*. *Змістовий* визначає вимоги до програм, підручників та посібників; *процесуальний* – до методів і організаційних форм. Їх цілісне втілення забезпечить, з одного боку, формування в учнів універсальних способів трудової діяльності з урахуванням соціальних, психологічних, екологічних, економічних, естетичних та інших чинників (моделювання, прогнозування, системний аналіз, проектування). З іншого боку, виробничу підготовку в контексті політехнічної освіти сприяє вихованню творчості, активності, самостійності, ініціативності й підприємливості, а також відповідального ставлення до власного майбутнього.

Список використаної літератури

1. Атутов П. Р. Педагогика трудового становления учащегося / П. Р. Атутов // Избранные труды в 2 т. – Т. 1. – М. : Просвещение, 2001. – 357 с.
2. Батищев Г. С. Деятельная сущность человека как философский принцип / Г. С. Батищев. – М. : Высшая школа, 1973. – 258 с.
3. Буева Л. П. Человек: деятельность и общение / Л. П. Буева. – М. : Просвещение, 1978. – 234 с.
4. Каган М. С. Человеческая деятельность (опыт системного анализа) / М. С. Каган. – М. : Просвещение, 1974. – 345 с.
5. Ключ В. Ф. Труд в системе социально-экономических отношений современного российского общества : дис. ... канд. эконом. наук : спец. 08.00.01 / В. Ф. Ключ. – М., 2003. – 155 с.

Яніна Гутиря

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Сучасне суспільство, як ніколи, потребує висококваліфікованих працівників у сфері освіти. Адже вчитель – це один із тих, хто виховує та навчає майбутнє покоління. Одним із основних аспектів у праці вчителя є трудове виховання школярів. Адже трудове виховання – це процес залучення молоді до різноманітних педагогічно організованих видів суспільно корисної праці з метою передання їй виробничого досвіду, розвитку творчого практичного мислення, працьовитості й свідомого ставлення до праці. Саме ці риси є поштовхом для розвитку суспільства, тому трудовому вихованню потрібно приділяти більше уваги.

Майбутній учитель повинен запам'ятати основні завдання та зміст трудового виховання школярів. По-перше, трудова підготовка особистості до праці передбачає усвідомлення соціальної значущості праці, формування прагнення сумлінно і відповідально працювати, дбайливо ставитися до результатів праці тощо. По-друге, це практична підготовка до праці (озброєння вихованців необхідними знаннями, вироблення у них умінь і навичок трудової діяльності, виховання основ трудової культури). По-третє – підготовка до свідомого вибору професії. Якщо вчитель буде глибоко розуміти поставлені перед ним завдання, його праця буде ефективною [4, с. 35].

У трудовому навчанні учні повинні одержувати *загальнотрудову* (оволодіння знаннями, вміннями і навичками з планування, організації своєї праці), *загальновиробничу* (засвоєння науково-технічного потенціалу основних галузей виробництва, основ економіки й організації праці, природи й навколишнього середовища), *загальнотехнічну* (оволодіння знаннями з урахуванням спеціфіки галузі, в яку входить обраний профіль трудової підготовки) й *спеціальну підготовку* (передбачає формування початкових умінь і навичок праці з обраної спеціальності) [2, с. 30].

Але знання основних завдань трудового виховання недостатньо. Майбутній учитель повинен сам мати потрібні навички та вміння трудової діяльності, адже неможливо когось навчити тому, чого сам не вмієш.